

REZOLUCJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (UE) 2020/1915**z dnia 14 maja 2020 r.****zawierająca uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej za rok budżetowy 2018**

PARLAMENT EUROPEJSKI,

- uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej za rok budżetowy 2018,
 - uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0049/2020),
- A. mając na uwadze, że Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (zwane dalej „Wspólnym Przedsięwzięciem”) zostało utworzone decyzją Rady 2007/198/Euratom w marcu 2007 r. na okres 35 lat ⁽¹⁾;
- B. mając na uwadze, że członkami Wspólnego Przedsięwzięcia są Euratom reprezentowany przez Komisję, państwa członkowskie Euratomu oraz państwa trzecie, które zawarły z Euratomem umowę o współpracy w dziedzinie kontrolowanej syntezy jądrowej;
- C. mając na uwadze, że celem Wspólnego Przedsięwzięcia jest wnoszenie przez Unię wkładu w międzynarodowy projekt ITER w zakresie energii termojądrowej, wdrażanie umowy między Euratom a Japonią w sprawie szeroko zakrojonej koncepcji oraz przygotowanie do budowy demonstracyjnego reaktora syntezy jądrowej;
- D. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie rozpoczęło autonomiczną działalność w marcu 2008 r.;

Uwagi ogólne

1. zauważa, że Trybunał Obrachunkowy (zwany dalej „Trybunałem”) w swoim sprawozdaniu w sprawie rocznego sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy 2018 (zwanym dalej „sprawozdaniem Trybunału”) stwierdził, iż w sprawozdaniu tym Wspólne Przedsięwzięcie przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach swoją sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2018 r. oraz wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany swych aktywów netto za kończący się tego dnia rok, zgodnie z przepisami swojego regulaminu finansowego oraz z zasadami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji;
2. uznaje, że transakcje leżące u podstaw rocznego sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia za rok 2018 są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach;
3. podkreśla, że Wspólne Przedsięwzięcie ponownie obliczyło swój wkład w fazę budowy projektu w wysokości 12 000 000 000 EUR, co stanowi wzrost w stosunku do kwoty 6 600 000 000 EUR zatwierdzonej przez Radę UE w 2010 r.; zauważa, że kwota ta nie uwzględnia nieprzewidzianych zdarzeń, mimo iż Komisja zasugerowała, że właściwe byłoby uwzględnienie ewentualnych nieprzewidzianych opóźnień w realizacji harmonogramu do 24 miesięcy oraz możliwości wzrostu nieplanowanych kosztów o 10–20%;
4. odnotowuje, że w listopadzie 2016 r. Rada organizacji ITER (zwana dalej „Radą ITER”) zatwierdziła nowe podstawy projektu ITER; zauważa, że według nowych podstaw ITER szacuje się uzyskanie „pierwszej plazmy” i rozpoczęcie etapu operacyjnego w 2025 r., natomiast zakończenie etapu budowy – w 2035 r.; zwraca jednak uwagę, że według podstaw z 2010 r. zakończenie etapu budowy miało nastąpić w 2020 r.; zauważa też, że nowe podstawy wyznaczają możliwie najwcześniejszą i technicznie osiągalną datę;
5. zauważa, że w marcu 2017 r. Zjednoczone Królestwo poinformowało Radę o decyzji wystąpienia z Unii i z Euratomu; zauważa z niepokojem, że może to mieć skutki dla funkcjonowania Wspólnego Przedsięwzięcia oraz projektu ITER po roku 2020;

⁽¹⁾ Decyzja Rady 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołująca Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznająca mu określone korzyści (Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58).

6. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w kwietniu 2018 r. Rada upoważniła Komisję do zatwierdzenia w imieniu Euratomu nowych podstaw ITER i potwierdziła zobowiązanie do udostępnienia zasobów w granicach kolejnych wieloletnich ram finansowych (WRF) bez uszczerbku dla wszelkich późniejszych negocjacji w sprawie WRF, które określą szczegóły dotyczące przyszłego finansowania ⁽²⁾;
7. podkreśla fakt, że poza etapem budowy Wspólne Przedsięwzięcie będzie musiało współfinansować etap operacyjny projektu ITER po 2035 r., a następnie etap dezaktywacji i etap likwidacji projektu; zauważa, że wkłady w odniesieniu do etapu dezaktywacji i etapu likwidacji projektu zostały oszacowane odpowiednio na 95 540 000 EUR i 180 200 000 EUR; zauważa, że projekt ITER będzie działał do 2042 r., czyli do daty wygaśnięcia umowy ITER, a do tego czasu Unia będzie kontynuowała wnoszenie wkładu w koszty ITER; zauważa, że wspomniane dodatkowe koszty obejmują ostatni rok wnoszenia wkładów pieniężnych na rzecz etapu operacyjnego i etapu likwidacji oraz pełne koszty etapu dezaktywacji;
8. zauważa, że wciąż istnieje ryzyko dalszego wzrostu kosztów i opóźnień w realizacji projektu w stosunku do obecnie zatwierdzonych założeń, mimo iż podjęto właściwe kroki w celu poprawy zarządzania wkładem Wspólnego Przedsięwzięcia w fazę budowy projektu oraz jego kontroli; apeluje do Wspólnego Przedsięwzięcia o nieprzekraczanie obecnego zatwierzonego poziomu bazowego całkowitych kosztów projektu;
9. zauważa, że skuteczna komunikacja to zasadniczy składnik udanych projektów finansowanych ze środków unijnych; uważa, że ważne jest zwiększanie widoczności osiągnięć Wspólnego Przedsięwzięcia oraz rozpowszechnianie informacji o ich wartości dodanej; apeluje do Wspólnego Przedsięwzięcia o kontynuację proaktywnej polityki komunikacyjnej poprzez rozpowszechnianie wyników badań wśród społeczeństwa, np. za pośrednictwem mediów społecznościowych lub innych narzędzi medialnych, co pozwoli poszerzyć wiedzę społeczeństwa na temat znaczenia wsparcia udzielanego przez Unię, zwłaszcza w odniesieniu do wchodzenia na rynek;
10. zwraca się do Trybunału o ocenę prawidłowości i wiarygodności metod obliczania i szacowania wkładów pieniężnych;

Zarządzanie budżetem i finansami

11. zauważa, że ostateczny budżet gotowy do wykonania na 2018 r. obejmował środki na zobowiązania w wysokości 706 230 231 EUR oraz środki na płatności w wysokości 847 366 988 EUR; zauważa, że stopy wykorzystania środków na zobowiązania i środków na płatności wynosiły odpowiednio 98,4% i 96,1% (99,9% i 96,3% w 2017 r.);
12. zauważa, że z uwagi na błędy w procesie planowania budżetowego w 2017 r. środki na płatności, które okazały się potrzebne w 2017 i 2018 r., przewyższyły poziom środków na płatności przewidziany w początkowym budżecie; zauważa, że dodatkowe środki na płatności potrzebne Wspólnemu Przedsięwzięciu wynosiły 160 700 000 EUR, czyli 25% więcej niż przewidywał pierwotny budżet; przyjmuje do wiadomości odpowiedź Wspólnego Przedsięwzięcia, zgodnie z którą jest ono wdzięczne Euratomowi za dodatkowy wkład w budżet na 2018 r.; Wspólne Przedsięwzięcie pragnie poinformować, że brak środków na płatności nie miałby żadnego wpływu ani nie wiązałyby się z żadnym ryzykiem, ponieważ kwota w wysokości 137 000 000 EUR została wypłacona organizacji ITER jako zaliczka na poczet wkładu pieniężnego na 2019 r.; zauważa, że system prognozowania płatności został całkowicie przeprojektowany i włączony do nowego narzędzia zarządzania finansami, a to, wraz z nową strukturą organizacyjną, zapewnia prawidłowe planowanie budżetowe, co już zastosowano w określeniu dochodów w budżecie na 2019 r.;
13. przyjmuje z zadowoleniem, że z kwoty 706 200 000 EUR na środki na zobowiązania 98,4% wykorzystano w drodze bezpośrednich zobowiązań indywidualnych (w porównaniu z 96,5% w 2017 r.);
14. odnotowuje, że w roku budżetowym 2018 saldo wyniku budżetowego wyniosło 1 316 734 EUR (w porównaniu z 17 236 192 EUR w 2017 r.);

⁽²⁾ Rada Unii Europejskiej, 7881/18, przyjęte dnia 12 kwietnia 2018 r.

15. zauważa, że w 2018 r. Wspólne Przedsięwzięcie dokonało płatności regulującej, przekazując 1 000 000 EUR zatwierdzonych i zweryfikowanych płatności związanych z kosztami podróży służbowych pracowników z budżetu administracyjnego do budżetu operacyjnego; zauważa jednak, że budżetowa zasada specyfikacji nie była przestrzegana w przypadku płatności regulującej; przyjmuje do wiadomości odpowiedź Wspólnego Przedsięwzięcia, zgodnie z którą dokonanie płatności regulującej opiewającej na kwotę globalną oraz pozycje niezróżnicowane nie stanowiło – ze względu na postrzegany brak przejrzystości – optymalnego narzędzia do ujęcia wydatków; oczekuje jednak, że ulepszenia dokonane przez wydział handlowy Wspólnego Przedsięwzięcia w trakcie roku 2019 zostaną potwierdzone przez Trybunał w sprawozdaniu za 2019 r.;
16. stwierdza, że w 2018 r. Wspólne Przedsięwzięcie zrealizowało sześć etapów ustalonych przez Radę ITER i radę zarządzającą, zaplanowanych na 2018 r., oraz że zrealizowało 93% wszystkich swoich etapów w porównaniu z 91% w 2017 r., 70% w 2016 r. i 75% w 2015 r.; stwierdza również, że organizacja ITER zakomunikowała w grudniu 2018 r., że w odniesieniu do projektu ITER zrealizowano 60% (50% w 2017 r.) wszystkich działań budowlanych, aby osiągnąć etap pierwszej plazmy w 2025 r.;

Wyniki

17. zauważa, w oparciu o sprawozdanie Trybunału, że decyzja dyrektora o zmianie miejsca zatrudnienia nowo zatrudnionego kierownika wyższego szczebla z Barcelony na Cadarache nie została poparta odpowiednią dokumentacją uzasadniającą dodatkowe koszty wynagrodzenia z powodu innego współczynnika korygującego; przyjmuje z zadowoleniem, że Wspólne Przedsięwzięcie w swojej odpowiedzi uznaje, iż zmiana miejsca zatrudnienia nie została odpowiednio udokumentowana, ponieważ leżało to w gestii organu powołującego; zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie stanęło w obliczu pewnych zagrożeń w związku z projektem dotyczącym zwojów pól poloidalnych, które to zagrożenia wymagają uwagi ze strony kierownika wyższego szczebla; zauważa, że w związku z tym dyrektor postanowił poprosić kandydata o natychmiastowe rozpoczęcie pracy w Cadarache, aby skoncentrował on się całkowicie na kryzysie związanym z polami poloidalnymi;
18. zauważa z zadowoleniem, że Wspólne Przedsięwzięcie wdrożyło system zarządzania wartością wypracowaną, a nie system punktów ITER, aby monitorować postępy projektu w oparciu o wniosek grupy ad hoc, którego wyniki są obecnie rutynowo przedstawiane;
19. odnotowuje postępy w budowie ITER-a polegające na ukończeniu ogromnej osłony biologicznej otaczającej tokamak oraz zainstalowaniu pierwszych części składowych w kompleksie tokamaku;

Zapobieganie konfliktom interesów i zarządzanie nimi oraz przejrzystość

20. zauważa, że w 2017 r. rada zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia kontynuowała wdrażanie części strategii zwalczania nadużyć w zakresie zamówień publicznych; zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie przyjęło listę kontrolną opartą na własnym, opracowanym wewnętrznie zestawie wskaźników ryzyka nadużyć w zakresie zamówień publicznych, tj. sygnałów ostrzegawczych, stanowiących warunek wstępny rozwoju narzędzia informatycznego do zwalczania nadużyć finansowych; przyznaje, że urzędnik ds. zwalczania nadużyć finansowych i etyki kontynuował koordynację realizacji strategii zwalczania nadużyć finansowych Wspólnego Przedsięwzięcia w ścisłej współpracy ze wszystkimi odpowiednimi jednostkami i z uznaniem odnotowuje, że pod koniec 2018 r. grupa robocza kontynuowała prace nad rozwojem strategii zwalczania nadużyć finansowych;

Personel i rekrutacja

21. zauważa, że Trybunał wykrył istotne niedociągnięcia w odniesieniu do rekrutacji kluczowych pracowników kadry kierowniczej; przyjmuje do wiadomości odpowiedź Wspólnego Przedsięwzięcia, zgodnie z którą podążając za ustaleniami Trybunału i wykorzystując metodologię Six Sigma do analizy, identyfikacji i wdrożenia usprawnień, Wspólne Przedsięwzięcie wzmocniło solidność procesu selekcji i dodatkowych działań bieżących; apeluje do Wspólnego Przedsięwzięcia o unikanie w przyszłości wszelkich nieprawidłowości i niedociągnięć;
22. zauważa, że pod koniec 2018 r. plan zatrudnienia Wspólnego Przedsięwzięcia obejmował 162 kobiety i 284 mężczyzn, przy czym mężczyźni zajmowali większość stanowisk w trzech z pięciu kategorii pracowników, natomiast ponad 50% unijnych pracowników kontraktowych i urzędników zajmujących stanowiska asystentów to kobiety; zauważa również, że pracownicy Wspólnego Przedsięwzięcia pochodzili z 22 państw członkowskich, większość pracowników pochodziła z trzech państw członkowskich oraz że czterech pracowników pochodziło z kolejnych czterech państw członkowskich pochodzących po jednym pracowniku; zachęca Wspólne Przedsięwzięcie do podjęcia wysiłków mających na celu zapewnienie zrównoważonej reprezentacji geograficznej, przyznając jednocześnie, że zależy to od kandydatów na wakujące stanowiska i odpowiadających na zaproszenia do wyrażenia zainteresowania;

Kontrola wewnętrzna

23. zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie nie podejmowało w sposób konsekwentny działań następczych w związku z deklaracjami interesów kadry kierowniczej wyższego szczebla; z uznaniem odnotowuje, że Wspólne Przedsięwzięcie opracowało i udostępniło pewne dokumenty dotyczące zarządzania deklaracją o braku konfliktu interesów złożoną przez całą kadrę kierowniczą, także zgodnie z art. 13 przepisów dotyczących konfliktu interesów Wspólnego Przedsięwzięcia; zauważa ponadto, że w styczniu 2019 r. urzędnik ds. etyki przeprowadził prezentację dotyczącą tego tematu dla całej kadry kierowniczej;
24. zauważa, że 25 stycznia 2018 r. Sąd wydał wyrok unieważniający wyniki procedury naboru, obejmujący decyzje o zatrudnieniu wyłonionych kandydatów z listy rezerwowej utworzonej w ramach procedury naboru; zauważa, że choć w swojej opinii z 29 stycznia 2019 r. rzecznik generalny poparł odwołanie się Wspólnego Przedsięwzięcia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Trybunał Sprawiedliwości) w kwietniu 2018 r. i zasugerował uchylenie orzeczenia Sądu przez Trybunał Sprawiedliwości w odniesieniu do anulowania decyzji o zatrudnieniu wyłonionych kandydatów, ale nie listy rezerwowej, Trybunał Sprawiedliwości podtrzymał orzeczenie Sądu⁽³⁾; apeluje do Wspólnego Przedsięwzięcia o przestrzeganie przepisów dotyczących procedury naboru, aby uniknąć wszelkich przyszłych postępowań sądowych;
25. zauważa, że niedociągnięcia w wewnętrznych strategiach komunikacji nie zapewniły rozpowszechniania – w ramach organizacji – odpowiednich informacji na temat szacowanych kosztów etapu likwidacji, w związku z czym Wspólne Przedsięwzięcie nie ujawniło rezerwy na to zobowiązanie w sprawozdaniach finansowych za poprzednie lata, które oszacowano na 85 200 000 EUR; przyjmuje jednak z zadowoleniem odpowiedź Wspólnego Przedsięwzięcia, zgodnie z którą braki zostały już usunięte poprzez dwa działania: kadra kierownicza wyższego szczebla przekazuje księgowemu wszelkie istotne informacje, a w maju 2019 r. zaktualizowano wewnętrzny proces „PM-76 – Otwarcie/zamknięcie rocznego sprawozdania finansowego”;

Zamówienia i dotacje na składniki operacyjne

26. odnotowuje, że w 2018 r. wszczęto 55 postępowań o udzielenie zamówienia na składniki operacyjne i podpisano 69 umów o udzielenie zamówienia, a także uruchomiono w sumie jedną procedurę przyznawania dotacji oraz podpisano dwie takie procedury.

⁽³⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z 8 maja 2019 r., Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej przeciwko Yosu Galochi, sprawa C-243/18 P, ECLI:EU:C:2019:378.